

*Іноді ми потрапляємо у пастку своїх очікувань
і будуємо модель бажаного, не співвідносячи її
з тим, що можемо прийняти від життя
і яку ціну за те покласти...*

Частина перша

«САБУРОВА ДАЧА»

Дзвінок із «Сабурки» Асю струснув. День, який було сплановано заздалегідь, з усім важливим та буденним, довелося перекроїти наново...

* * *

На території «Сабурової дачі» було безлюдно. 2021 рік, щойно зацілований гарячим літом, примірявся до вбрання з нової колекції «Осінь». Поміж будівель і примар минулих століть тинявся теплий поривчастий вітер, од нудьги переганяючи з місця на місце колючий пил і припечатане сонцем опале листя. Якби не гуркіт трамваїв, що іноді проходили неподалік, спокій тут був би так само глибоким, як і людські упередження, пов'язані з цим місцем.

Молода невеличка жінка порушила тутешню сонливість. Різкі слова, призначені комусь, кого вона добре знала, раптово обірвалися, і телефон полетів у наплічну сумочку.

— От і чудово! — вигукнула вона сама собі.

Обличчя, не без натяків на жіночу вроду, пом'якшало, але в очах залишився сухий блиск подавленого гніву. Очі в неї були не смарагдові, не бурштинові, а просто зелено-карі, як у батька — її вайлуватого дебелистого батька, від котрого вона лише й успадкувала ті очі.

У бавовняній сукні та літніх спортивних туфлях жінка рухалася швидко і легко. Її спітніла шкіра носила ознаки недавнього перебування на морі; фарбоване рудувате волосся, поспіхом підібране на потилиці, неслухняно вибивалося з-під дешевої пластикової шпильки, а на підмізинному пальчикові зубоскалив діамантик на пів карата.

Не сповільнюючи ходи, після телефонної розмови вона якийсь час роздивлялася каблучку, наче вирішувала подальшу долю дорогої прикраси. Думок було чимало — між її чіткими бровами пролягла вертикаль зосередженості. Спіткнувшись, жінка облишила це заняття і роззирнулася. Навколо — ні душі, навіть біля церкви Св. Олександра Невського, що яскравіла червоною цеглою ліворуч од стежини...

На Асю чекали. У віконці лікарняних дверей промайнуло невиразне лице, і стара небалакуча санітарка, впоравшись із замком, упустила відвідувачку у світ білих стін і халатів. Потім, так само ні пари з вуст, провела її «куди треба» та подріботіла далі у своїх необхідних справах. У довгому вузькому коридорі знову нікого. Кожен сантиметр, навіть міліметр цього простору, зашитого в сивий пластик, випаровував гнітючу тишу й порядок. Ася постукала у двері перед собою — глухі, без жодної позначки, оббиті таким самим пластиком — і, не дочекавшись відповіді, натиснула на металеву ручку. Та тихо клацнула під її пальцями і впустила у просторий кабінет.

Анатолій Миколайович, здіймаючись горою над робочим столом біля вікна, щось зосереджено писав, і його висновки квапливо лягали на папір професійним лікарським почерком. Іноді він чухав світло-кучеряву потилицю, вдаваючи, що не помічає нікого зайвого поруч. Інколи поглядав на підвіконня, де поміж стосами паперів стояв самотній графин із водою. Шкіряна софа, на якій лікар знаходив притулок під час нічних чергувань, теж була завалена товстими теками з документами, з котрих де-не-де стирчали закладинки з цифрами та ієрогліфами адептів Гіппократа.

Ася привіталася. Не відволікаючись од справи, Анатолій Миколайович мовчки вказав на стілець з іншого боку стола і звернув увагу на відвідувачку лише тоді, коли дописав щось важливе.

— Невже Ася Горобець? — він зацікавлено подивився на неї крізь товсті окуляри. — Радий тебе бачити.

— Навзаєм. Як там Сазонова? — Ася розуміла, що після «навзаєм» не завадило би сказати щось іще, на кшталт «нарешті зустрілися», або запитати, як він — друг її бешкетного дитинства. Але нічого такого не спало своєчасно в її голову, забиту по маківку думками про інше. Та й казати банальності, нехай і приємні, вона не звикла. — Ти можеш пояснити, що трапилось?

— Спитай краще в подружки. І буду тобі вдячний, якщо забереш її звідси.

В Асі вирвався недовірливо-здивований звук — щось не в'язалось у цій раптовій і дивній історії. Вона відкинулася на спинку стільця та в очікуванні пояснень схрестила на невеличких грудях тонкі рішучі руки. Знала, що Анатолій Миколайович про себе вже підкреслив цю дію як захист од нього, однак їй і насправді було ніяково.

— Усе гаразд, — завідувач жіночого відділення Харківської психіатричної лікарні почав крутити в пальцях ручку, якою щойно писав. — Усе, що стосується моєї компетенції. А дураці — невиліковні.

Асю пробило різким, із присмаком перцю, сміхом.

— Я цю дурепу вб'ю... Хоча, Толю, — її очі гіпноотично вп'ялись у нього, — треба було би почати з тебе.

Анатолій Миколайович гмикнув, ховаючи усмішку, в якій промайнув лисячий хвіст. За що його вбивати? І навіть дорікати нема підстав. Він зателефонував Асі на прохання її ж подружки, яка після невдалої спроби суїциду та мандрівки на «швидкій» до «токсикології» потрапила під його опіку. Так, він не сказав, що вважає це фарсом, однак і не збрехав.

— І навіщо вона це зробила?

— Творча криза чи кохання — вагомі причини повернути до себе увагу. — Анатолій Миколайович солодко потягнувся. Білий халат на його міцному торсі мало не луснув. — Ти ж розумієш, без згоди пацієнта тепер не кладуть у наш заклад, хіба що небезпечних для суспільства. А твоя подружка наїлася снодійного, потім викликала «швидку» і сказала, що отруїлась і злякалась. А вже у «токсикології»

заявила, що не ручається за себе і згодна на лікування у психіатричній лікарні... Ти, мабуть, розповідала їй про мене?

Ася розплела схрещені руки й кивнула, пригадуючи подробиці спілкування з Ніною щодо цієї теми і починаючи розуміти, яким чином подруга тут опинилася.

— І що тепер?

— Випишу твою Сазонову з діагнозом F43 — гостра реакція на стрес. І нехай радіє життю.

Ручка, яку він крутив, набула вертикального положення, стукнула по столу й упала на теку з чієюсь історією хвороби. У кабінеті застиг час. F43 у сорок три Ніниних роки...

— Можна мені з нею поговорити?

— Треба! І скажи, що VIP-апартаментів більше не буде. Якщо надумає гратися далі, переведемо її до палати, де перебувають в оригінальному вимірі вельми неординарні пані. Додому аж побіжить.

Ася крадькома подивилася на маленький наручний годинник на своєму зап'ястку — до перукаря ще можна встигнути.

— Жінка з наручним годинником — така рідкість... — Анатолій Миколайович хитнув головою. — У тебе все гаразд?

— А чи може бути інакше?.. Не дивися на мене так, Толю.

— Якби не твоя подружка, то коли б зустрілися? — проігнорувавши її зауваження, дорікнув він. І, усміхнувшись, додав: — Хоча зустріч у дурдомі — це радше екстрим.

Між ними був робочий стіл. Не помітити її каблучку він не міг, але про майбутнього чоловіка так і не спитав. А вона не сказала, що кілька хвилин тому ця каблучка перетворилася на атрибут нездійсненої мрії.

— Чаю хочеш? — швидко спитав. — Або чогось міцнішого?

Він бачив її наскрізь. І так було ще з дитинства, коли вони гралися в «козаків-розбійників» чи обносили чужі ма-линники поза їхнім домом.

— Ні... дякую. І за екстрим також, — із її губ злетів, ледь торкнувшись пальчиків, повітряний поцілунок — по-дитячому

безвинний і водночас жіночний. — Я тобі незабаром зателефоную... Обіцяю.

Ніна задумливо сиділа на ліжку, притулившись спиною до стіни. Височенька й міцна, вона втягнула голову в плечі й навпомацки шукала ногою на підлозі один із капців. Другий лежав збоку підошвою догори. У рожевому шовковому халаті Ніна була єдиною барвистою плямою, яка сьогодні трапилась Асі у лікарняному інтер'єрі.

При появі відвідувачки жінка шумно зітхнула, і в її очах, чорних та круглих, мов дві величезні краплини розтопленої смоли, з'явилося щось сторожке. Ася без запрошення присіла на край ліжка й запитально подивилася на подругу.

— Усе так складно, — не дочекавшись прямих запитань, мовила Ніна. — Мені наплювати, що скажуть інші. Я лише хотіла, щоб він зрозумів...

Ні, це не творча криза, — Ася відвела очі, — це хворе, кульгаве на обидві ноги почуття, що колись, можливо, й було коханням. Ася бачила його лише раз, а чула про нього утисячне. І, якби не попередня розмова в кабінеті завідувача, була би стовідсотково впевнена в тому, що Ніна зараз перебуває там, де має бути.

— Тепер усе буде гаразд, — відсторонено втішила вона подругу й підійшла до ґратчастого вікна.

Молода пара прогулювалася доріжкою навпроти. Мабуть, не дуже приємно дивитися крізь залізні прутки на людей, котрі вільні йти будь-куди й будь-коли, якщо знаєш, що не можеш учинити зараз так само. Але навряд чи закохана замислювалася над цим, коли замовляла собі «путівку» до колишнього генеральського маєтку.

— Ти ще замолода, аби мене зрозуміти, — наче почувши її зневажливі думки, спробувала виправдатися Ніна.

Ася невизначено хитнула головою, будучи впевненою, що десять років різниці в їхньому віці — не прірва між ними.

— Збирайся, я замовлю машину.

Поки та вагалася, погоджуватися чи ні на озвучений алгоритм дій, Ася викликала таксі й заходилася ховати у пакети все розмаїття нутрощів її шафки. Кількість і продуманість узятих сюди речей доводила серйозність намірів пацієнтки.

— Дещо мені заборонили брати в палату, — раптом згадала Ніна. — Треба знайти сестричку... Мене точно відпустять?

— Точно, — відрізала Ася. — Перепочила — і досить.

Ніна спалахнула, але миттєво згасла.

— Я не хочу додому, — зізналася вона, і нестримне горе виблиснуло сльозами в її очах — таке горюче, що в Асі мимоволі ворухнулося бажання влізти у чужу карму...

* * *

Саша звикла до маминих подруг і колежанок, які залітали до неї обговорити надважливі жіночі справи, але не очікувала, що мати вирішить оселити в них Ніну на «деякий час». Ася не питала дозволу в доньки й не попереджала. Тому юна особистість холодно-ввічливо побажала їм смачного і, забравши свою чашку з гарячим какао, зачинилась у себе в кімнаті. Із цієї фортеці її тепер не виманити нізащо.

Усі зустрічі відбувалися на кухні — єдиному приміщенні, де вистачило коштів зробити пристойний ремонт із необхідними новинками кухонної техніки. Бо купівля сімдесяти двох власних квадратних метрів висмоктала гроші від продажу двох кімнат у комуналці й усі збереження Асі. Кухня перетворилася на вітальню. Тут було багато світла й нічого зайвого. Лаконічність і раціональність панували в усьому, створюючи неочікувану гармонію простоти, смаку та легкого життєвого безладу.

Ася мовчки налила чай у дві білі фарфорові чашки з японського сервізу, що подарували їй колеги торік на новосілля. Подумки промайнув діалог із донькою, потім десь на рівні підсвідомості залишився скріншот: треба сісти й поговорити. Але пізніше... І присунула вазочку з цукатами

ближче до гості. Туди ж перекочувала й тарілка з апетитними тістечками.

— Така вже доросла в тебе доця... — по-доброму зітхнула Ніна. — Женихи є?

— Та поки начебто не до хлопців.

— Чотирнадцять років. Ти впевнена, що все знаєш?

Ася малій довіряла. Сашка була трохи ледачою, проте розважливою. Із хибних думок у її голові засіли хіба що дві: зайва вага, котру донька виявила в себе за чиеюсь авторитетною правдою, та «прикольний» колір, у який вона хотіла перефарбувати своє темно-русяве волосся. Інших радикальних ознак підліткового бунтарства Ася поки не помічала.

— А де твоя каблучка? Ви що, посварилися? — Ніна пильно подивилась на подругу і, не почувши відповіді, раптом випала у паралельний світ. — Що в тебе на роботі?

Рухом голови Ася вказала на стос журналів, який притулився на підвіконні до потемнілого вечірнього скла... Сьогодні вона мала скласти компанію майбутній свекрусі у виборі ресторану для весілля. І річ не в тім, що через Нінині дурощі довелося скасовувати зустріч, а у тому, що Арсеній цьому навіть зрадив. Він отримав чудовий шанс зняти із себе відповідальність за розрив їхніх стосунків. І в кабінеті завідувача жіночого відділення психіатричної лікарні Асі хотілося найбільше за все ридати ридма. Особливо, коли Толик поцікавився, чи все у неї гаразд...

Безліч ліхтарів, вікон, фар спалахнули бризками світла й пронизали сутінки очікуванням ночі. Із п'ятнадцятого поверху було видно майже всю Північну Салтівку, селище Жуковського, міський парк і навіть будівлі Держпрому, що, виринувши із серпанку небокраю, устромили у височінь тонкі, як лезо, шпилі.

— Ти засуджуєш мене? — настрій гості змінився. — Візьми в нього інтерв'ю.

Ася повела бровою, розуміючи, що замість гарячого чаю треба було запасатися льодом. Тепер ця щаслива мати двох близнюків, які блискуче долають перепони навчання

у Варшавському університеті, художниця, у котрої намітився неабиякий творчий шлях, і просто красива жінка, світлини якої збирають у фейсбуці сотні лайків, — зараз вона знову намагатиметься зробити підпал. Згоратиме достеменно й вартісне. Заради марева.

— Ти ж запрошуєш на свій проєкт якихось писанкарок чи лялькаррок, студентів-початківців, бозна-кого. А він... — Ніна пробіглася запаленим поглядом по столу та стінах. І десь під стелею знайшла потрібний епітет: — Неймовірний!

— Авжеж!

— Не смійся. Він — той, хто тобі потрібний.

Чай був ледве теплим, коли Ася взяла свою чашку. Розмірковуючи над пропозицією Ніни, вона майже проковтнула два тістечка, яких не збиралась їсти. Мисливське й раціональне протистояли в ній одне одному з рівними силами. Її новий проєкт тільки набирив сили.

— Ні. — Ася облизала цукрову пудру з губ. — Із наших хтось уже спілкувався з ним.

— Шкода. Ти тоді би зрозуміла мене.

Розуміти інших — не є необхідною умовою успішних журналістських знахідок. На відміну від інтуїції, наполегливості, а іноді й нахабства. А ще додати жіночий шарм, знайомства, зв'язки... Після спортивних репортажів осягати мистецькі тонкощі довелося швидко і без права на помилку. Молодші й завзятіші йшли по п'ятах.

— Ти мені ось що пообіцяй... — Ася відставила чашку та, обпершись ліктями об стіл, подалася до гості. — Більше жодних вибриків, як сьогодні.

Ніна відсахнулася від неї, як од чорта, й образа проступила сльозами. Втім, Асю цього разу не так легко було взяти на жалість.

— Із «Сабуркою» не жартують. Це тобі не казки про генеральську душевнохвору доньку. Ще раз таке витвориш — на мене не розраховуй. І на Анатолія також.

ПІСЛЯМОВА

Денис устиг вивезти Асю й Сашу до батьків у Високопільля. Північна Салтівка з перших днів війни перетворилася на район, який незабаром люди назвали районом-привидом, проте Харків вистояв.

Віра з батьками пережила російську окупацію Балаклії, яка тривала з третього березня до восьмого вересня 2022 року. Наприкінці серпня, перебуваючи на восьмому місяці вагітності, вона втратила дитину, потрапивши у полон через те, що хтось доніс на неї як на коханку «військового укропа». Втрата дитини, яку Денис спочатку не міг прийняти і заради якої потім рвався до окупованої Балаклії, додала йому сивини. Після деокупації Балаклійського району Денис із Вірою розписалися.

Ніна переїхала до синів-студентів у Варшаву. Артур, залишивши навчання і матір із братом, вступив до лав ЗСУ. Він загинув під час визволення Куп'янська-вузлового. Слобожанський контрнаступ Збройних сил України у вересні 2022 року, за визначенням західних експертів, зокрема й ISW (американського Інституту вивчення війни), став однією з найкращих військових операцій в історії війн.

Ілона працювала волонтеркою в Харкові до осені, а потім повернулася до колишнього чоловіка в Німеччину. До Німеччини перебралися й Оксана Макарівна з Василем і близнючками. Василь, утративши зв'язок з Інною, яка приєдналася до батька-азовця, помер на чужині через три місяці, так і не дочекавшись звістки про звільнення з полону азовців. Роман, як і говорив, пішов у тероборону.

Ладу Львівну донька забрала до себе в Івано-Франківськ, але невдовзі «літня» жінка повернулася додому. Перший страх минув, а корені її, пущені в харківську землю, обірвати вже можна було лише з життям.

У вересні вагітна Ася, а також Саша і Віра виїхали до Сергієвих литовських друзів. Маленька Литва, яка добре пам'ятала «братські» обійми московії і приймала біду та жертвовність українського народу як свою, стала їм пристановищем на місяці, котрі треба було разом пережити.

У листопаді подружжя Коваленків отримали новину про народження внука. Маленький Артем Сергійович народився у Каунасі. Засинала тієї ночі Тамара Петрівна із мрією, що всі вони зберуться, коли закінчиться війна, Деня неодмінно повернеться живим-здоровим із фронту. І Сергій.

Навесні 2023 року, під Бахмутом, пліч-о-пліч за Україну стояли двоє чоловіків: непривітний водій і чорнявий художник...

2021 – квітень 2023.

Зміст

Частина перша	7
«Сабурова дача».....	9
«Літня» жінка.....	18
Дочки-матері.....	25
Володька.....	33
Лінійка молодості.....	39
Життя і Космос.....	48
Картина без назви.....	55
«Гершир».....	63
Черешні на цвяху.....	73
«Подвійна» уха.....	81
Гарна пропозиція.....	89
«Ab initio».....	95
Інший вимір.....	106
Віра і Космос.....	113
Квартира із сюрпризом.....	119
Обська — Паюта.....	129
«A la prima».....	138
Частина друга	145
Кохання онлайн.....	147
Самоїд.....	154
Спонтанність.....	163
Тринадцяте.....	173
Жінка зі знаком якості.....	181
25 грудня.....	189
25 грудня (продовження).....	199
Головний ресурс.....	206
Новий 2022.....	214
Дві садиби.....	224
Горобець.....	231
День «Дякую».....	239
Зручна конструкція.....	246
Чуже особисте.....	253
Міна уповільненої дії.....	260
Остання неділя перед... ..	268
Середа, 23 лютого.....	276
Ранок 24 лютого.....	282
Післямова.....	284